

Fælles principper om Grønt Danmarkskort, Vestsjællands Naturråd

Det Grønne Danmarkskort omfatter større naturområde med forbundne grønne korridorer. Det omfatter både eksisterende og potentielle områder og korridorer. Det skal forbinde Natura 2000-områder og må gerne understøtte bevarelse af landskaber og klimaudfordringer i forhold til binding af kulstof i jorden og mindskelse af metan- og CO₂-udslip.

Vestsjællands Naturråd dækker kommunerne: Holbæk, Kalundborg, Odsherred, Slagelse og Sorø Kommune – og svarer dermed til udstrækningen af det tidligere Vestsjællands Amt bortset fra de tidligere Fuglebjerg og Haslev Kommuner samt den nuværende Ringsted Kommune. Susåen med Tystrup-Bavelse Søerne samt Elverdamsåen og Isefjorden udgør grænser til andre naturråd.

Naturrådet ønsker et godt og konstruktivt samarbejde mellem lodsejere, naturinteresserede og det offentlige, herunder deres organisationer og repræsentanter. Vi ønsker et styrket samarbejde til gavn for den fælles interesse om at værne om naturen – og de kvaliteter den indeholder. Land- og skovbrugets drift af naturområderne er afgørende for sikring af områdernes kvalitet og værdi.

Fælles principper

Der planlægges for et sammenhængende system af naturområder med korridorer. Der arbejdes ud fra følgende naturtyper: våde, tørre, skov og kyst. I forhold til potentielle områder ses især på jordbundsforholdene. Grusede eller sandede jorde samt lavbundslande med tørv er særlig egnede som ny potentiel natur. Det samme gælder områder med stejle bakker og vandlidende områder.

Bioscorekort vil være velegnet til at lokalisere nye forbindelser i landskabet. Det medtager således ud over data om fundne, sjældne arter også elementer som stejle skråninger m.v., og dermed også potentielle naturområder. En kombination af den viden, bioscorekortet giver, og så de foreslåede værktøjer, vil kunne bidrage væsentligt til realisering af Det Grønne Danmarkskort.

Landskabet er i høj grad et kulturlandskab med større eller mindre indhold af naturværdier i form af vilde dyre- og plantearter, med istidslandskaber og nye landskabstyper opstået ved kysterne som følge af vind og strøm. Sikring af den landskabelige skønhed er en vigtig del af naturbevarelsen.

Realiseringen af et Grønt Danmarkskort forudsætter et styrket samarbejde om forvaltningen af naturen. Det foreslås, at der for de større naturområder etableres samarbejdsfora imellem lodsejere, det offentlige, frivillige organisationer m.fl. efter fælles aftalte principper, f.eks. i naturparker.

Naturtyperne

I forhold til hver af de fire nævnte naturtyper foreslås nedenstående principper:

Våde naturtyper

I ådale søges sikret en sammenhængende natur, herunder drift ved græsning og høslæt. Ådale ønskes som en del af Grønt Danmarkskort. Det kan også omfatte større tunneldale fra istiden samt moser og søer opstået i dødishuller e. lign. Hvor der er tale om tørvejord ønskes denne vådgjort,

så nedbrydningen af tørvten stopper og der evt. kan begynde en ny tørvdannelse og dermed binding af kulstof.

Skove

De større skovområder er centrale i den grønne struktur og indgår alle i Det Grønne Danmarkskort. Imellem dem søges etableret nye skove som forbindelser, evt. kun som "trædesten". Levende hegn, vildtplantninger, skovrejsninger o.l. kan også bidrage til at binde skovnaturtyper sammen. Det er vigtigt, at et udvalg af gamle træer bevares, og at skovenge i drift sikres, da de ofte har særlig tæthed af sjældne dyr og planter. Hertil kommer muligheden for udlæg af urørt skov, biodiversitetsskov eller drift med plukhugst, som alle kan fremme skovens naturindhold.

Tørre naturtyper

Gamle græsningsoverdrev er særligt vigtige at bevare gennem fortsat drift med græsning og høslæt. Hvor der er tale om grusede bakker, f.eks. i form af åse eller som dele af aflejringer i tunneldale, kan der ske en genoptagelse af driftsformer ved græsning og høslæt, hvor eksisterende overdrev udvides eller nye lægges til, evt. som trædesten i eksisterende eller nye korridorer. Nedlagte grusgrave kan også fungere som tørre naturtyper. Vejgrøfter, herunder større vejtracéer, og jernbanespor kan også indgå i en tør korridor.

Kystnær natur

Langs kysterne kan især fremmes sammenhængende systemer af strandenge og strandoverdrev, der i mange tilfælde også er afhængige af græsning og høslæt, hvis de skal have et højt antal dyre- og plantearter. Der bør også planlægges for den lavvandede natur langs kysterne, så naturen kan bevare sin kvalitet til trods for havstigninger. Hvor der er tale om klinger langs kysterne kan der langs med klingerne etableres et bånd af lysåbne naturtyper med græsning eller høslæt. Hvor der er skove ud til kysten vil dette ikke altid være muligt eller ønskeligt.

Synergi imellem naturtyper

I ådalene kan der være en særlig synergi imellem forskellige naturtyper. Udover selve vandløbet og eventuelle enge og moser som våde naturtyper langs vandløbet, kan der på de højere dele af ådalen være bånd af tørre naturtyper, der kan følge vandløbene. Eller der kan være større eller mindre skove langs med vandløbet, der nogle steder kan være som ellesump, der kan indgå i skovkorridorer. Tilgroning, der truer lysåbne naturtyper ønskes generelt begrænset, da de skygger for levesteder for vilde blomster og sommerfugle, samt forhindrer f.eks. engfugle i at søge føde og yngle. Synergi mellem biologisk målopfyldelse og klimatilpasning er også en vigtig komponent i den fremtidige planlægning af spredningskorridorer, der skal ses i helheder på tværs af kommunerne.

Frivillighed

Samarbejdet om realisering af Grønt Danmarkskort sker ud fra principperne om frivillighed. Der tages først udgangspunkt i offentligt ejede naturarealer. For private lodsejere er økonomien i ejendommen afgørende for fortsat ejerskab og generationsskifte, derfor er det nødvendigt med kompensation ved ændret anvendelse af arealer som følge af realiseringen af Grønt

Danmarkskort. Til fremme af Grønt Danmarkskort findes en række værktøjer i dag, som med fordel kan bringes i anvendelse, så som:

- Frivillige aftaler, f.eks. frivillige fredninger.
- Frivillige aftaler med kompensation, typisk tidsbegrænsede plejeaftaler finansieret over landbrugs- og skovstøtteordninger.
- Forskellige værktøjer inden for planlovgivningen, f.eks. udpegning af skovrejsningsområder.
- Frivillige jordfordelinger eller opkøb, hvor potentielle områder til naturgenopretning samles og overtages af en interesseret køber (offentlig myndighed, fonde, interesseret lodsejer).
- Generelle reguleringer som benyttes inden for naturforvaltning

Det skal understreges at størsteparten af frivillige aftaler bygger på kompensation, og derfor er det afgørende at de nødvendige ressourcer tilvejebringes til realisering af Grønt Danmarkskort.

Det er en særlig udfordring, at nye naturområder kan blive omfattet af beskyttelsen i §3 i naturbeskyttelsesloven, hvilket gælder for søer, vandløb, moser, ferske enge, overdrev, hede og strandenge over et vist areal. Udfordringen består i, at en udvidelse af den animalske produktion på en ejendom kan blive begrænset eller forhindret som følge af nærhed til nye §3 beskyttede arealer. Der ønskes derfor mulighed for, at der kan indgås aftaler om naturforbedring, hvori indgår vilkår om, at naturforbedringerne ikke vil stille lodsejerne ringere ved en senere udvidelse af produktionen.

I forhold til skovområder kan med støtte fra forskellige offentlige ordninger ske forbedringer for særlig sårbar natur i skovene. Det kan f.eks. gælde plantninger og drift i forhold til at forbedre forhold for hasselmusen. Sådanne ordninger er også baseret på frivillighed. Skovrejsning på eksisterende landbrugsjord kan bidrage til at binde grønne skovkorridorer sammen, evt. som trædesten. Dette kan ske ved frivillig skovrejsning hos private lodsejere eller ved offentlig erhvervelse af landbrugsjord.

Friluftsliv

Oplevelser i naturen kan fremme naturforståelse og befolkningens sundhed. Den sårbare natur bør skånes for færdsel eller færdslen bør foregå på en måde, så den ikke slider på naturen. Det er vigtigt, at stier og færdselsmuligheder tilrettelægges i samarbejde mellem lodsejere og lokalbefolkning, som fx "spor i landskabet" stierne. For den almindelige naturgæst er etablering af trampestier, almindelige stier, gerne med træbelægning, udsigtstårne, pladser med borde-bænke, en oplagt mulighed for at opleve en varieret natur. Disse anlæg kan hjælpe til at styre færdsel uden om områder, hvor naturen er sårbar. I et område med særlig sårbar natur kan begrænsninger af adgang eller evt. lukning af området komme på tale.

Det regionale system af vandreruter koordineret under Sjællandsleden kan udvides til at indgå i forbindelse med alle større naturområder og korridorer. Der bør aktivt planlægges for skånsom færdsel i naturen. Affald i naturen må overalt søges minimeret, og det er vigtigt, at der er respekt om gældende regler for hunde i snor. Ved kysterne er der særlige udfordringer med friluftsliv i form af færdsel i yngle- og rasteområder og nye aktivitetsformer med bl.a. havkajak og kitesurfing.

Mulighed for færdsel på cykel, på hest og på større vandløb i kano/kajak er mange steder også vigtig for befolkningens naturoplevelse. Muligheden for cykling og på hest udbygges i disse år med nye ruter. Udbygningen – især udenfor offentlige arealer – må ske i samarbejde med berørte lodsejere og lokalbefolkning. Hensynet til belastningen af naturen ved forstyrrelser, affald m.v. må indgå i planlægningen og den senere drift.

Infrastruktur

Større infrastrukturanlæg er tidligere planlagt uden hensyntagen til, at de kan fungere som barrierer i landskabet. Det ønskes derfor undersøgt, om der kan laves faunapassager, der hvor større grønne korridorer skæres over af veje og jernbaner. Især motorveje er en udfordring. De er ofte anlagt uden, at der er tænkt i faunapassager o.l., hvorfor der bør ske en genvurdering i forhold hertil. Ved nye trafik anlæg og udvidelse af byer bør altid vurderes behov for sikring af korridorer.

Byer og sommerhusområder

Forskellige typer af korridorer kan også gå igennem by- og sommerhusområder. Det kan f.eks. være i forbindelse med vandløb eller et bælte af strandenge langs kysten. Sommerhusområder kan ofte have karakter af skov eller strandoverdrev, og indeholde værdifulde vilde dyre- og plantearter. Grundejerne bør opfordres til at værne om naturen. Parker o.l. ejet af det offentlige kan indgå i den grønne struktur.

Særlige arter

I forhold til de grønne korridorer imellem naturområderne bør især ses på dyre- og plantearter med relativ ringe spredningsevne. Det kan være padden, krybdyr, hasselmus og odder samt myrespredte blomsterplanter. Især vil det være vigtigt at se på arter, der er udpeget i medfør af EU's Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv. Men det kan også være arter, der er rødlistet som truede, sårbare eller sjældne på nationalt eller europæisk plan. Det kan også være arter, der måske er hyppige i Jylland, men er sjældne på Sjælland.

Isolerede bestande

Som udgangspunkt styrker det naturindholdet, at naturområderne bindes sammen. Der kan dog i nogle tilfælde tænkes, at isolerede naturområder med særlige bestande kan blive truet af invasive arter, hvis de forbindes med områder, hvor sådanne arter forekommer. Inden for en art kan der være udviklet genetiske forskelle imellem bestandene, der i sig selv kan være værdifulde. Derfor bør kunstig spredning og opblanding af bestande undgås. Ligesom der generelt ikke bør ske udsætning af arter i områder, hvor de ikke tidligere har forekommet.

Særlige naturtyper

I udpegningsgrundlagene for Natura 2000-områder, der alle skal indgå i Det Grønne Danmarkskort, er udover udpegningsarter sket udpegningsarter i forhold til bestemte naturtyper. Det kan både inden for og uden for områderne prioriteres, at særlige sjældne naturtyper som eksempelvis heder, overdrev og skovenge bevares. Særligt artsrige kan være områder med lang kontinuitet i driften, f.eks. ved græsning eller stævning. Områder med meget kalk i jorden kan have særlige rige forekomster af vilde planter med tilhørende insektliv.

Langs Storebælt findes ved kystskrænter, strandenge og overdrev en særlig rig flora grundet ringe nedbør, soleksponering og lang kontinuitet. Dette kan eksempelvis ses på statens arealer på Røsnæs.

Afslutning

Naturrådet ser frem til et fremtidigt godt samarbejde imellem kommuner, lodsejere og organisationer om realisering af Grønt Danmarkskort.

Lokalt Naturråd Vestsjælland,

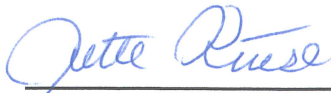
Halskov den 20. juni 2018

Lasse Braae
Dansk Ornitologisk Forening

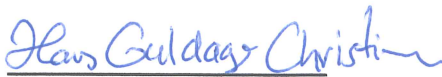
Jan Woollhead
Danmarks Naturfredningsforening

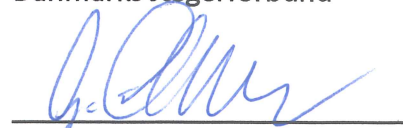
Jette Kruse
Friluftsrådet

Stina Kaufmann
Danmarks Jægerforbund

Hans Guldager Christiansen
Dansk Botanisk Forening

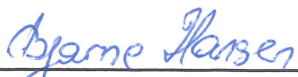
Gitte Torp Olsen
Naturpark Tystrup-Bavelse Støtteforening

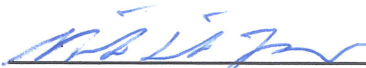
Per Christensen
Danmarks Sportsfiskerforbund

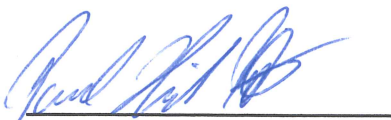
Rikke Hugaard
Dyrenes Beskyttelse

Bjarne Hansen
Gefion

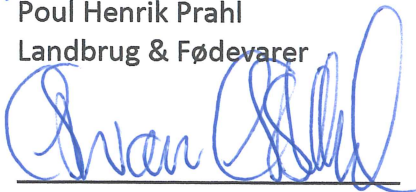
Niels Erik Jensen
Gefion

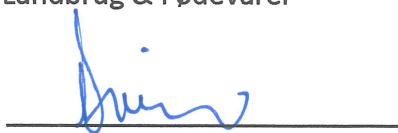
Poul Henrik Prahl
Landbrug & Fødevarer

Ulrich Holstein-Holsteinborg
Landbrug & Fødevarer

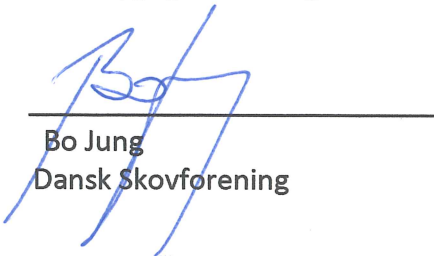
Christian Castenskiold
Bæredygtigt Landbrug

Karin Dinesen
Bæredygtigt Landbrug

Anders Grube
Dansk Skovforening

Bo Jung
Dansk Skovforening